

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРЕДСТАВНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В УКРАЇНІ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЄВ.ФРЬОБЕЛЬСЕМІНАР (М.КАССЕЛЬ, НІМЕЧЧИНА)
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ
ФРІДРІХА ФРЕБЕЛЯ**

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
(26-28 березня 2014 р.)

Збірка матеріалів у трьох томах
Том перший

Крюкова О.І.
МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ
СИСТЕМІ ФРІДРІХА ФРЕБЕЛЯ 92

Поліщук К.М.
ІДЕЇ Ф.ФРЕБЕЛЯ ПРО РОЛЬ ІГРАШКИ У ФОРМУВАННІ
СВІТОГЛЯДНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 94

Ярославцева Л.А.
ГУМАНІСТИЧНІ ІДЕЇ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ Ф. ФРЕБЕЛЯ 95

РОЗДІЛ 5 ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сурина И.А.
ПРОФЕСІОНАЛЬНА ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЕЙ
В ПОЛЬСКИХ ВУЗАХ: СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ 98

Dr Ewa Murawska, Marta Murawska
MIEJSCE WIEDZY LOGOPEDYCZNEJ
W KOMPETENCJACH ZAWODOWYCH NAUCZYCIELI
PRZEDSZKOLI I EDUKACJI WCZESNEJ (komunikat z badań) 100

Dr Iwona Gumowska
PROBLEM NADROBUDLIWOŚCI PSYCHORUCHOWEJ
W PRACY NAUCZYCIELA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ
I PRZEDSZKOLNEJ 103

Авраменко К.Б.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ 106

Голінська Т.М.
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ 108

Горлова А.В., Резнік Н.О.
ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ГУМАНІСТИЧНО СПРЯМОВАНОЇ ВИХОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ 110

Данилюк С.С.
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ 113

Дубешко Н.Г., Кузьменко Н.Г.
ИМИДЖ РУКОВОДИТЕЛЯ ПРАКТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ
ПРОФЕСІОНАЛЬНОСТІ НАСТАВНИКА 115

Крюкова О.І.

Луганський Національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Луганськ, Україна

МУЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ ФРІДРІХА ФРЕБЕЛЯ

У характеристиках музичної діяльності дітей у педагогічній системі Ф.Фребеля спостерігається не менш протиріч, ніж у самій системі. Цей факт свідчить не тільки про недостатність досліджень його концепції, особливо щодо її значення для української освіти, а й про відносну самостійність музичного виховання і як соціокультурного феномена, і як освітньої галузі. Найбільш відомою характеристикою музичного виховання у педагогічній концепції Ф.Фребеля є аналіз його наданий К. Ушинським, який, маючи широку інформованість щодо європейської освіти того часу завдяки досвіту власного спостереження, визначив формальний, штучний, механістичний підхід Ф.Фребеля до впровадження музичної діяльності дітей у систему його педагогічної концепції. У цьому зв'язку К. Ушинський, детально аналізуючи соціально-історичні характеристики й педагогічну значущість ігрової діяльності дітей раннього та чотирьох-п'яти річного віку, зосереджує увагу, насамперед, на розвиваючому її змісті. Він визначає суспільну значущість розроблених Ф. Фребелем ігор та інших занять, які розходяться по всій Германії [1. с. 306], а самого педагога називає глибоким спостерігачем дитячої природи [2. с.167]. Втім, створені Ф. Фребелем цикли ігор, а також пісні, вбачає штучно створеними і вважає, що педагог занадто багато взяв на себе, пісні при цьому назвав підробками під народні [2. с.461]. К. Ушинський висловлює нерозуміння, що Ф. Фребель, який знав так гарно природу дитини, залучив до виховання скучні, натягнуті, написані дуже поганими віршами, проникнути невинним для дитини дидактизмом пісні. К. Ушинський, наводячи думку швейцарського педагога Фреліха, який вважав що такі пісні можуть тільки спотворювати смак, визначає, що мораль для 5-ти річних дітей у піснях не в змозі нічому навчити дитину [1.с. 309].

Таким чином, проблема організації музичної діяльності дітей у педагогічній концепції Ф.Фребеля набуває нового загострення в умовах розвивального й особистісно орієнтованого підходів в освіті й потребує з одного боку цілісного міждисциплінарного аналізу світоглядної складової музичного мистецтва у його історичній ретроспективі, а з іншого, детального аналізу кожної пісні з двох складених Ф. Фребелем циклів пісень. Вже самі назви двох циклів «Материнські й пестуючі пісні» та «Сто пісень для ігор у м'яч, що практикувалися у дитячому саду в Бланкенбурзі» свідчать про високий рівень усвідомлення педагогом світоглядної складової музичного мистецтва, адже виділені загальні ідеї цих циклів ґрунтуються на стрижневому принципі художньо-естетичного виховання – принципі художнього контрасту. До того ж необхідно мати на увазі, що Ф. Фребель виховувався у родині двох пастирів, спочатку свого батька, а потім дядька. Отже, засвоєні з дитинства норми християнської моралі були для нього тим природним, освяченим Богом порядком блага будівництва, який засвоюється з дитинства. Саме тому слова у складених для ігри у м'яч пісень мають ігровий, але й організаційно-виховний зміст. До того ж, для християнського світогляду природним є підпорядкування словом музики, тому слову надається організаційний зміст, який має засвоїтися дитиною у першому циклі завдяки любові матері, а в другому – розвивальним іграм у м'яч. Про християнське усвідомлення сутності педагогіки Ф. Фребелем свідчить й термінологія його концепції, адже саме дарами є все те, що людина отримує від Бога. Про надання пріоритету словам свідчить й специфіка естетики Германії XIX сторіччя, яка не проводила чіткої межі поміж музикою природи, музикою буття й музикою мистецтва, але саме слово цієї естетики мало пояснювати тасмичну сутність музичних речей. Вважається, що у вірші Ейхендорфа відбивається світогляд цілої епохи: «Пісня спить у всіх речах, що занурені

Крюкова ОЛ.
Національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Луганськ, Україна

ЛП

\. ФРЕБЕЛЯ

гогінній системі Ф.Фребеля
факт свідчить не тільки про
П значення для української
іння і як соціокультурного
арактеристикою музичного
>то наданий К. Ушинським,
освіти того часу завдяки
. шпунтий, механістичний
ті дітей у систему його
льно аналізуючи соціально-
Гішккі дітей раннього та
на розвиваючому її змісті,
ви ігор та інших занять, які
ідагога називає глибоким
£. Фребелем цикли ігор, а
гог занадто багато взяв на
[2. с.461]. К. Ушинський
а природу дитини, залучив
ми віршами, проникнути
КБКІЙ, наводячи думку
кі шсні можуть тільки
дітей у піснях не в змозі

ості дітей у педагогічній
.•можж розвивального й
з одного боку цілісного
чного мистецтва у його
юї пісні з двох складених
Материнські й пестуючи
(ся у дитячому саду в
і педагогом світоглядної
их циклів ґрунтуються на
- принципі художнього
ль виховувався у родинах
ісвоєні з дитинства норми
им Богом порядком благо
а у складених для ігри у
і зміст. До того ж для
овом музикитому слову
у першому циклі завдяки
ї'яч. Про християнське
нінологія його концепції,
оання пріоритету словам
е проводила чіткої межі
птва,але саме слово цієї
Вважається, що у вірші
. всіх речах, що занурені

у дрімоту, й світ почне свою пісню, якщо ти відгадаєш чудове слово» [4с.37]. Отже, цілком зрозуміло, що Ф. Фребель музичну діяльність дітей розглядає в органічній цілісності всіх розвивально-ігрових засобів, спрямованих до природи дитини, й надає їй ту функціональну значущість, яка завдяки розвитку конкретних ігрових вмінь у процесі опанування дітьми ігор у м'яч, має скласти провідний зміст його концепції [3].

Для маленької дитини педагог призначає маленькі, м'які, теплі, різнокольорові м'ячики, які ховаються у коробок, гойдаються, підіймаються та опускаються а пісні, що супроводжують ці рухи урізних вправах, також звучать дитячими глосами. Мелодії цих пісень за діапазоном не перевищують тетракорд, мають послідовний низхідний чи зходний рух й базуються частіше на головних шаблях ладу. Такий підхід до організації музичної діяльності дітей свідчить, що Ф. Фребельне перейнявся культовим у ті часи музичним інструментом, скляною гармонікою, звучання якої було нематеріально-ефірним й поєднувало внутрішнє життя природи з тремтінням нервів [4.с.35], а віддає перевагу живому голосу людини. У словах цих пісень багато повторень, що свідчить про значущість для дитини інформації, яка повідомляється, та необхідність її усвідомлюватимі запам'ятовувати. Втім, пісенна інформація має ігровий характер, це пісні-ігри, а також пісні-драматизації, в яких розгортається процес спілкування дитини, ігри та матері. Отже, у пісенному педагогічному репертуарі Ф.Фребеля виділяються різні типи пісень. Емоційним піднесенням відрізняються рухові пісні-ігри, в яких поєднуються рух, слово й рима. Ці пісні спрямовані до створення умов для відчуття єдності тіла, душі та моралі. Художній зміст рухових пісень визначає їх жанрова належність: це танки, виконуючи які діти відчувають естетику власних рухів у колі, а також, через драматичні дії, виявляють власну індивідуальність.

Важливою характеристикою пісень Ф. Фребеля є їх спрямованість до розвитку пізнавальної активності дитини та створення умов для формування засад їх творчої уяви. Дитина, спостерігаючи за різними рухами м'яча, разом з цими рухами та нескладним за римою віршем із мелодійним супроводом має можливість у комплексі поєднати ці речі й уявити як м'яч перетворюється у птачку, яка далеко літає й має можливість розповісти про щось цікаве, чи про рибку, яка не лякається глибини й сміливо зустрічає швидкий плин річки. Особливе значення для розвитку творчої уяви дітей мають також пісні, що супроводжують ігри з кульками та кубиками, вони також легко перетворюються в уяві дитини на безліч речей і явищ світу, моделюючи їх ознаки. Такі педагогічні умови мають підготувати й активізувати пізнавальну діяльність дітей до подальшого вже досить складного вивчення складних геометричних співвідношень.

Отже, організації музичної діяльності дітей у педагогічній концепції Ф. Фребеля актуалізує сучасні психолого-педагогічні підходи до розвитку особистості, й надає можливість визначити конкретні умови для подальшого розвитку ідей цього педагога.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ушинский К.Д. Отчет о командировке для осмотра заграничных женских учебных заведений коллежского советника К. Ушинского/ К.Д. Ушинский // К. Д. Ушинский. Педагогические сочинения: В 6 т. / Сост. С.Ф. Егоров. - Т.2. - Москва: Педагогика, 1988. - С. 283-347.

2. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогической антропологии. - Том второй / Ушинский К.Д. // Ушинский К.Д. Педагогические сочинения: В.6-ти т. - Т.6 /Сост. С.Ф. Егоров.-Москва:Педагогика, 1990. -528 с.

3. Фребель Ф. Детский сад Пер. с нем. Я. Соколова. Пед. соч. М., 1913, т. II, с. 17-19, 54-55, 59-62, 95-133, 161-185, 207-208, 213-214, 216-256, 264-270, 286-302, 327, 338-365, 400-415, 423-430, 470-472, 511-519) / В кн.: История зарубежной дошкольной педагогики: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности: «Дошкольная педагогика и психология»/ Сост. Н.Б. Мчелдзе и др. - 2-е изд., доп. - М: Просвещение, 1986. - 464 с с ил. (стр.207-244)